

Ansökan, Spånga-Tensta Stadsdelsförvaltning: Medel ur CM2 för projektledning, förstudie, program, och förprojektering under 2017 av en utvidgad helhetslösning för vattenhantering i Tensta Dalen särskilt området kring Hjulsta Vattenpark, med byggstart 2018.

Bakgrund

Utbyggnaden av Mälarbanan längs med Bällstaån och en ny sträckning för E4, Förbifart Stockholm trafikplats Hjulsta, är två stora och fleråriga infrastrukturprojekt med direkta och långtgående följder för ån, i synnerhet för dess sträckor som rinner igenom Spånga-Tensta stadsdelsförvaltningens ansvarsområde.

Belastningen på Bällstaån vad gäller dagvatten och föroreningar är redan i dagsläget mycket stort och riskerar att öka i och med byggnaden av Förbifart Stockholm. Dagvattnet från delar av Förbifarten kommer efter rening i nyanlagda dammar, till exempel, strax norr om Bergslagsvägen, att ledas till Bällstaån (2011). Samtidigt har Exploateringskontoret, Idrottsförvaltningen, och Stockholm Vatten långtgående planer på att bygga dagvattenanläggningar inom Stockholms del av Bällstaåns avrinningsområde (2015b). Dessa planer baseras på ett underlag till åtgärdsprogram som tagits fram av Sweco Environment år 2014 på uppdrag av miljöförvaltningen. Bland förslagsåtgärderna som inkluderar Bällstaåns sträckor i Spånga-Tensta kan nämnas en 4000 m³ fördröjningsmagasin under Bromstens bollplan, en 2200 m³ fördröjningsmagasin under Solhems bollplan, och en 980 m³ flödesutjämningsdamm i Hjulsta, uppströms koloniområdet (2016). Det är oklart om dimensionering av dessa anläggningar har kunnat ta hänsyn till den ökade belastning av dagvatten och föroreningar pga byggnaden av Förbifart Stockholm, samt den ökade risk pga osäkra klimatförändringar som kan leda till att Förbifart Stockholms planerade nyanlagda dammar ändå översvämmas av oförutsedda mängder nederbörd och nederbördstillfällen. Det kan också nämnas att den föreslagna 980 m³ flödesutjämningsdamm i Hjulsta skulle ligga i ett område som redan nu används av det sociala företaget Blå Vägen för odlingar, samt är också ett område där Trafikverket vill lägga upp vallar av jordmassor längsmed järnvägsspåren.

Sammantaget är behovet av att omsätta åtgärdsförslagen i lokalt åtgärdsprogram till fysisk verklighet stort. Tenstadalen och särskilt området kring Hjulsta vattenpark lämpar sig väl för att genomföra en helhetslösning där hänsyn tas så väl till ekologiska som sociala värden.

Genomförande

Spånga-Tensta Stadsdelsförvaltning söker medel för att utifrån tidigare framtaget material i lokalt åtgärdsprogram i Bällstaån samt underlagsrapporter genomföra en utredning, förstudie, program, och förprojektering rörande helhetslösning för de åtgärder som föreslås i Tenstadalen med fokus på området i och omkring Hjulsta vattenpark.

Stadsdelen är den aktör med bäst översikt över olika andra aktörers verksamheter och åtgärder som påverkar Bällstaån. Stadsdelen har vidare god lokalkännedom och tätast kontakt med områdets medborgare, företag, byggherrar.

Helhetslösningen planeras genomföras som en permakultur som innefattar en naturlig hantering och användning av vatten som resurs. Ordet står för Permanent Culture och handlar om att använda naturen som modell för att designa hållbara system som gör att människor och natur mår bra på kort och lång sikt. Permakultur är nära

kopplat till andra koncept och forskningsområden så som agroekologi, biomimetik, systemtänkande, regenerativ design, resiliens och omställningsrörelsen.

I Tenstadalen, skulle en helhetslösning för vattenhantering inkludera permakultur designlösningar i de öppna ytor kring dammarna, inte bara längsmed ån. Dessa lösningar skulle integreras med redan föreslagna biotopvårdande åtgärder såsom en ny meandrande åsträcka nedströms parken, en damm för groddjur och fåglar, grodhotell, översvämningsytor som kan fungera som renande våtmarker, flackare och mer funktionell kantzon längsmed ån. Träd-, busk- och plantval och placering skulle optimera tillhandahållandet av en kaskad av ekosystemtjänster.

Sammantaget är Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning särskilt lämpad för att driva utredning, förstudie, program, och förprojektering under 2017 av en utvidgad helhetslösning för vattenhantering i Tenstadalen, med byggstart 2018.

Nyttan för staden

Stockholm stads dagvattenstrategi (2015a) konstaterar att dagvatten, för att uppnå en hållbar hantering, ”ska användas som en resurs i samhällsbyggandet och tillåtas ta plats i staden.” Om dagvattnet ges utrymme nära dess uppkomst och en naturlig avrinning efterliknas även i stadsmiljön erhålls en rad hållbarhetsfördelar: fastläggning av föroreningar, upprätthållande av grundvattennivån, och ett system mindre känsligt för varierad nederbörd.

Tenstadalen är en av de snabbt minskande områden kvar i Stockholm där större, öppna ytor kan effektivt användas för tillhandahållandet av naturens ekosystemtjänster, såsom vattenrening- och hantering. Denna naturliga hantering tillsammans med dimensionerade infrastrukturtekniska lösningar skulle skapa robusthet och säkerhetsmarginal, dvs resiliens, i stadens dagvattensystem, men även i ett större perspektiv, skulle kunna tillhandahålla en ytterligare kaskad av ekosystemtjänster till nytta för staden och dess invånare.

På sikt skulle det kunna bli berättigad att kalla området inte bara en vattenpark utan ett vattenrike, och för området att bli till en permakultur ”learning and demonstration site” med ett rikt växt- och djurliv. Det skulle, förutom ovannämnda praktiska fördelar, stärka områdets identitet, locka besökare, bidra till estetiska och pedagogiska uppleveler eller konstnärlig inspiration, skapa mötesplatser, och därmed bidra till ökad social hållbarhet.

Tidsplan

Så snart medel erhålls påbörjas arbetet med utredning. Utredningen förväntas vara klar i slutet av 2017 och byggstart planeras till början av 2018.

Varför är åtgärderna angelägna att genomföra under 2017

Tidsplanen för att åstadkomma åtgärder i syfte att nå miljökvalitetsnormerna i Bällstaån är knapp och arbetet med att omsätta förslagen i lokalt åtgärdsprogram för Bällstaån till fysiska åtgärder är prioriterat. Ansvarsfrågan kring Bällstaån är fortfarande inte helt utredd och översvämnningar samt miljösituationen är en prioriterad fråga som orsakar mycket skada och klagomål.

Budget

I stadsdelens ordinarie budget ingår inte utredningar av den omfattning som föreslås. Vi söker medel för:

Konsulttjänster

Projektledning, utredning, workshops, program, förprojektering	1 900 000
--	-----------

Specialister (geohydrologi, jordmån, vattenkvalité, våtmark, flodmorfologi)	500 000
---	---------

Material

Karttjänster, workshop- och utställningsmaterial, mjukvarulicenser, m.m.	100 000
--	---------

Totalsumma:	2 500 000 Mkr
--------------------	----------------------

Referenser

2011. E4 Förbifart Stockholm. ARBETSPLAN. Delsträcka 4, Lunda till Hästa gård. Utställelsehandling 2011-05-05
Objektnummer 8448590

2015a. Dagvattenstrategi. Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering.

2015b. Stockholm stads styrgrupp för god vattenstatus. Lokalt åtgärdsprogram Bällstaån (version november 2015). Diarienummer: 2015-17953.

2016. Ekologigruppen. Biotopvård i Bällstaån och Nälsta bäck. Åtgärdsförslag för förbättrad hydromorfologi och konnektivitet.